

СЕКЦІЯ 2 ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 330.8:338.4

Логоша Р.В.*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного менеджменту
Вінницького національного аграрного університету*

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ УНІВЕРСАЛЬНОГО РИНКУ

У статті проведено комплексне, інтегративне оцінювання економічних параметрів постіндустріального типу ринку овочевої продукції в умовах трансформаційних змін за множиною факторів і елементів. Доведено визначальну роль двох факторів ринку – попиту і пропозиції. Проте, дані фактори мають істотні доповнення за рахунок імплементації таких факторів як державне регулювання, стан конкурентного середовища, інфраструктура ринку та грошова система, які мають функціональний вплив на ринок овочевої продукції.

Ключові слова: попит, пропозиція, місткість ринку, вартість ринку, ефективність ринком, додана вартість.

Логоша Р.В. ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРОВ УНИВЕРСАЛЬНОГО РЫНКА

В статье проведено комплексное, интегративное оценивание экономических параметров постиндустриального типа рынка овощной продукции в условиях трансформационных изменений за множеством факторов и элементов. Доказана определяющая роль двух факторов рынка – спроса и предложения. Однако, данные факторы имеют существенные дополнения за счет имплементации таких факторов как государственное регулирование, состояние конкурентной среды, инфраструктура рынка и денежная система, которые имеют функциональное влияние на рынок овощной продукции.

Ключевые слова: спрос, предложение, вместимость рынка, стоимость рынка, эффективность рынком, добавленная стоимость.

Logocha R.V. ESTIMATION ECONOMIC PARAMETERS OF UNIVERSAL MARKET

The complex is conducted In the article, integration evaluation of economic parameters of postindustrial type of market of vegetable products in the conditions of transformation changes after the great number of factors and elements. The qualificatory role of two factors of market – demand and supply is well-proven. However, these factors have substantial additions due to taking into account of such factors as government control, state of competition environment, market infrastructure and money system, that have functional influence on the market of vegetable products.

Keywords: demand, suggestion, market capacity, market cost, efficiency by a market.

Постановка проблеми. Поширена сьогодні економічна система побудована на засадах ринку, і роль цього інституту у сучасному суспільстві традиційно залишається детермінантною. Проте, і сьогодні, в епоху формування постіндустріального суспільства, питання вдосконалення ринкової основи цивілізації набуває нових аспектів своєї актуальності на фоні достатньо відчутної загрози перманентних криз і дисфункцій. Тому підвищення уваги у до проблем ринку в економічно розвинутих країнах світу та країн з транзитивною економікою, де формування ринкових відносин об'єктивно супроводжується вищим рівнем впливу мало прогнозованих і різноспрямованих соціально-економічних ефектів.

Дослідження особливостей формування національної моделі ринку в умовах трансформаційних змін та ефективності його функціонування є актуальним для сучасної України. Особливу зацікавленість формування вітчизняної моделі ринку викликають галузеві ринки сільського господарства. Водночас суб'єкти вітчизняного ринку овочевої продукції все більше стикаються в останній час із принципово новими викликами і проблемами, що обумовлені соціально-економічними наслідками процесів глобалізації, насамперед значними технологічними та інноваційними змінами. В цих умовах питання того, яким буде вітчизняний ринок овочевої продукції постіндустріального типу, набуває особливого значення. Тому наукове обґрунтування економічних, соціальних і параметрів державного регулювання вітчизняного ринку овочевої продукції є актуальними в умовах сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у формування і розвиток економічної теорії і методології дослідження трансформацій ринку здійснили А. Сміт, Ж.-Б. Сей, Л. Вальрас [3], Е. Чемберлін, Д. Робінсон, Д. Кейнс, Ф. Хайек, Л. Мізес, М. Алле, М. Фрідмен та ін. Саме у цих роботах було закладено найбільш відомі і визнані на даний час методології дослідження ринку. На вітчизняному просторі України теоретичні та методологічні аспекти формування і трансформацій ринку розглянуті в працях таких вітчизняних вчених як В. Базилевич, А. Гальчинський, В. Геєць, П. Єщенко, Ю. Зайцев, С. Мочерний, І. Радіонова, А. Чухно та ін. де в більшій зроблено акцент на популяризацію відомостей про інститут сучасного ринку. В свою чергу теоретичні та прикладні аспекти формування та функціонування вітчизняного ринку овочевої продукції в умовах економічних трансформацій відображено у працях В. Амбросова, Р. Близького, В. Бойка, В. Власова, Т. Кучеренко, П. Макаренка, О. Мороза [1, 2], В. Писаренка, В. Рудь, П. Саблука, Б. Супіханова та ін. Натомість, незважаючи на широкий спектр досліджень проблем ринку овочевої продукції, механізму його функціонування та дослідження його економічних параметрів в умовах трансформації економічних систем, даний напрям характеризується недостатнім вивченням.

Постановка завдання: провести вимірювання економічних параметрів моделі постіндустріального ринку овочевої продукції в Україні та критеріїв його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах загострення продовольчої проблеми особливого науково-теоретичного і практичного значення набувають дослідження впливу економічних трансформацій на розвиток аграрного ринку і окремих його галузей як у світовому масштабі, так і на рівні окремих країн. Значення зазначеного посилюється і тим, що на сучасному етапі аграрний ринок залишається фактично визначальною частиною будь-якого національного ринку. При цьому важливим серед складових аграрного ринку є ринок овочевої продукції, який, як і інші ринки, характеризується постійними змінами в умовах глобалізаційних трансформацій. Зазначене має безпосередню інтерпретацію в Україні з огляду на величезний потенціал галузі, перспективи подальших ринкових трансформацій, а також наявні численні дисфункції даного ринку.

Також слід підкреслити, що на сьогодні ресурсна, технологічна, організаційно-управлінська, маркетингова складові потенціалу ринку овочевих культур та овочепродуктового підкомплексу вітчизняного АПК значно відстають від рівня аналогів економічно розвинутих країн. Відсутність досвіду господарювання у ринкових умовах, своєрідність уже набутого досвіду функціонування в умовах пострадянського ринку, застаріла матеріально-технічна, а технологічна база,

комунікації та інфраструктура ринку вимагають розробки нових шляхів вирішення питань управління. Проблемний зміст зазначених питань, з огляду на реальний стан речей, може бути зведений до підкреслення нагальної необхідності вивчення суто прикладних моментів, пов'язаних із розвитком пострадянського ринку овочевої продукції.

Низка питань стосовно формування ринку овочевої продукції в умовах трансформаційних змін, який би інтегрував у собі всі складові – від структуруючих умов ринку до результатів діяльності суб'єктів цього ринку, – представляються розробленими явно не достатньо, а ті розробки, які існують, мають здебільшого фрагментарний характер. Усе це обумовлює необхідність узагальнення і систематизації параметрів ринку овочевої продукції в Україні.

Незважаючи на тривалу історію теорії і практики ринку, низка питань залишається дискусійною: що є ефективним/неефективним ринком, якими критеріями і показниками описуються ці категорії, які функції, елементи, принципи визначають діяльність ринкової економічної системи, якою є справжня роль регуляцій та інших факторів у моделі ринку і т.д. Особливість дискусії полягає у тому, що в економічній теорії сформувалися різні концепти, часто альтернативні, щодо визначення законів ринку. При

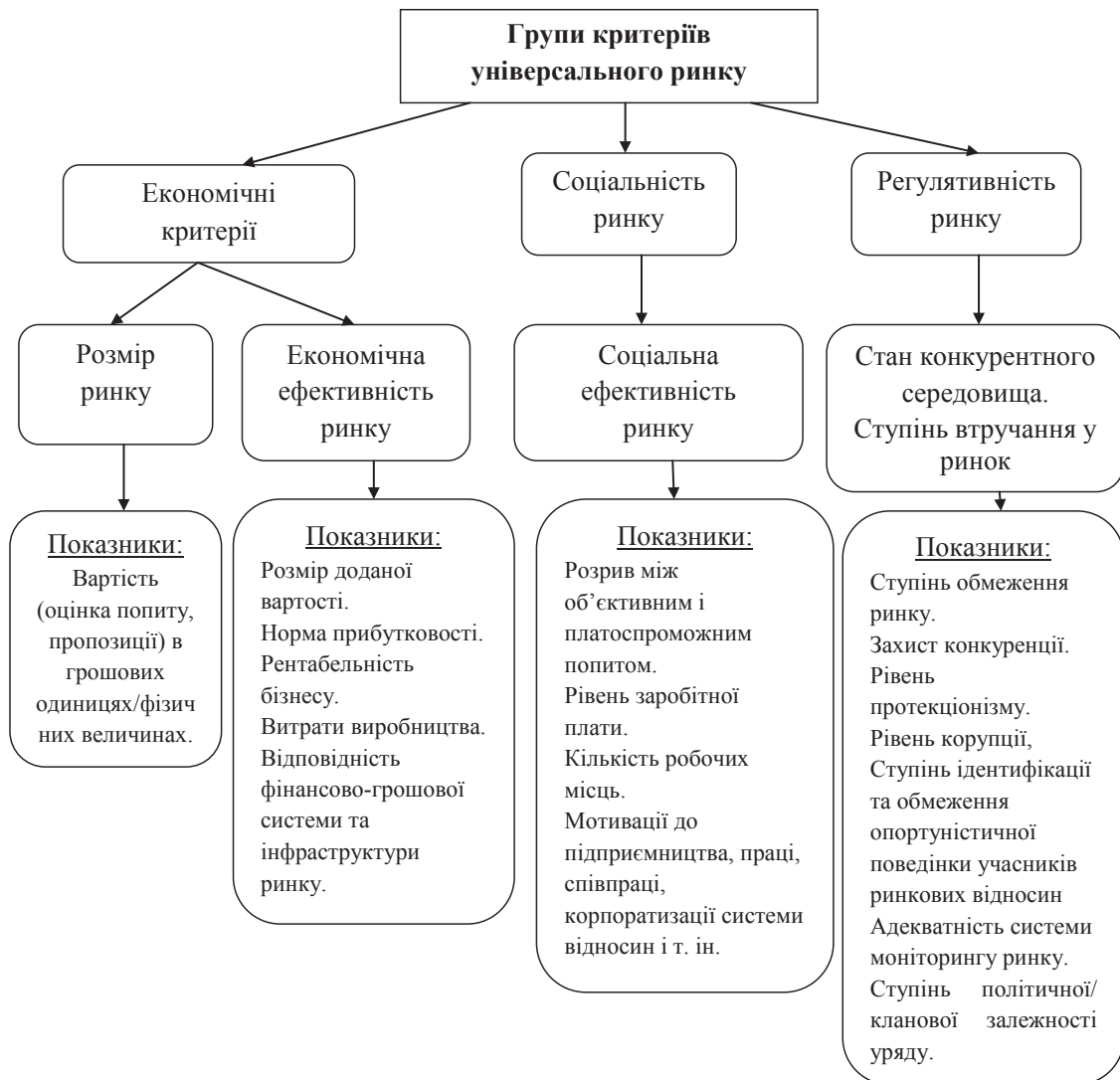

Рис. 1. Характеристики універсального ринку

Джерело: результат авторських досліджень

цьому кожен із підходів використовує як аргумент практичний досвід якогось відрізка часу якоїсь країни чи групи країн, що свідчать про коректність даної точки зору. Спираючись на ці доводи, альтернативні теорії часто виглядають вірними одночасно. До того ж у сучасному світі існує достатнє різноманіття економічних моделей ринкового розвитку, що істотно різняться, і які, очевидно, рівною мірою ймовірності не можуть уникнути ризику економічних криз, і таким чином не можливо стверджувати про досвід формування єдиної ефективної моделі ринку. Все зазначене надає широкий спектр напрямків подальших досліджень [1, с. 12].

Теза про роль балансу ринку (співвідношення між попитом і пропозицією) яка визначає досконалість ринку в інтерпретації Л. Вальраса [3] та ін., асоціюється із певним стандартом його стану. Слід зазначити що ця точка зору на певних етапах історії не була одноставною. Критичні погляди на зазначену точку зору були висловлені з боку К. Маркса [4], С. Сісмонді [5], Ж. Прудона [6] та ін. У самому загальному тлумаченні їхніх поглядів ринку та капіталістична система приречена на кризовий стан в силу того, що вироблене не може бути реалізоване з усіма наслідками зазначеного через асоціальність системи.

Загалом підходи до сутності і основних ідей ринку дозволяють виділити такі складові – тези, положення, фактори – теорії ринку: регуляції, грошова система, концепт економічного лібералізму, конкурентне середовище, баланс між попитом і пропозицією, характер розподілу доданої вартості та доходів/вигоди учасників ринку, неекономічні фактори, зайнятість. На змістовному полі вказаних факторів і можливо здійснити опис і провести дослідження параметрів моделі універсального ринку. При цьому найбільш дискусійними залишаються наступні моменти: 1) сутність регуляцій; 2) що розуміти під станом досконалого/недосконалого конкурентного середовища; 3) роль грошей (кількісна чи монетарна інтерпретація); 4) справедливість ринкового обміну; 5) межі економічної свободи та ін. 6) якою є модель функціонування ринку та які і якими повинні бути його характеристики, що були б визнані як суспільно прийнятні.

Інтерпретація запропонованого математичного апарату для управління репрезентативним ринком дозволяє визначити множину критеріїв і показників для опису стану останнього (рис. 1).

На основі зазначених параметрів зупинимось і охарактеризуємо саме критерій економічності ринку за допомогою груп показників розміру, вартості і економічної ефективності ринку.

Для розрахунку зазначених показників пропонуємо математичний вираз моделі ринку – т.з. «формулу ринку» [2, с. 7]. Початковою тезою формули є констатація визначальної ролі двох факторів (параметрів) ринку: попиту і пропозиції (1):

$$R = \left(\frac{Pr}{Po} \right) \quad (1)$$

де, R – ринок, що розглядається за оптимального (ефективного, досконалого, суспільно визнаного) його стану;

Pr – пропозиція: один з двох визначальних факторів ринку, що представляє діяльність бізнесу щодо продукування необхідних суспільству благ;

Po – попит, що розглядається за сукупністю потреб суспільства (потенційний попит) та його купівельною спроможністю (платоспроможний попит).

Тлумачення зазначених факторів ринку потребують особливої деталізації. Так, відношення пропозиції до попиту відображає сутність ринку: попит є умовно об'єктивним, тоді як пропозиція – орієнтується на попит. Баланс між попитом і пропозицією матиме місце при значенням (1) близьких до 1,0 в. од., тобто бізнес (пропозиція) забезпечує попит (суспільство) необхідними благами за кількістю, якістю, асортиментом та номенклатурою. В економічному сенсі формули мова йде на орієнтування пропозиції на платоспроможний попит, звідси такий повинен закономірно формуватися в даній економічній системі. Значні відхилення від 1,0 свідчать про економічну кризу (дефіциту чи перевиробництва) з усіма наслідками зазначеного. Коефіцієнт співвідношення 1,0 формується на основі грошових оцінок потреб і пропозиції, звідси – універсальне тлумачення розміру ринку.

Критерієм визначення розміру (місткості) ринку є показник вартості ринку, який визначається як добуток кількості покупців, що купують овочеві та баштанні культури (населення країни), кількості овочів, що спожиті одним споживачем протягом 1 року і середнім рівнем цін реалізації овочів та баштанних культур. Даний показник ми обрахували в середніх цінах 2015 року (середня ціна реалізації овочів сільськогосподарськими підприємствами і господарствами населення) що складає 5, 75 грн. за 1 кг овочів і баштанних культур для різних часових періодів з метою щоб оцінити якісні зміни вартості ринку і дослідити вплив на нього функціональних факторів (попит і пропозицію, стан конкурентного середовища, інфраструктуру ринку, грошову систему).

Вартість ринку овочевої продукції в Україні за період 1990-2015 рр. за середніми цінами 2015 року зростає на 28,9%. Зростання вартості ринку пояснюється зростанням споживання 1 особою овочів і баштанних культур на 55,4%. При цьому варто зауважити, даний показник демонструє різну динаміку росту протягом досліджуваного періоду (табл. 1).

Співвідношення попиту до пропозиції визначили як відношення показника виробництва овочів і баштанних культур (що формує собою відповідний об'єм попиту на конкретний момент часу) до фонду споживання овочів і баштанних культур (що формує

Таблиця 1

Динаміка формування вартості ринку овочевої продукції в Україні

Показники	Роки						
	1990	2000	2005	2010	2012	2015	2020 (перспектива)
Населення країни, млн. осіб	51,5	49,1	47,1	45,7	45,4	42,5	41,9
Споживання овочів і баштанних культур 1 покупцем, кг	103,5	101,7	120,2	143,5	163,4	160,8	166
Вартість ринку овочів, млн. грн.	30575	28621	32440	37644	42557	39397	39854
Виробництво овочів і баштанних культур, тис. т.	7112	6195	7606	8873	10815	9792	10650
Фонд споживання овочів і баштанних культур, тис. т.	5330	5002	5663	6581	7452	6890	6955
Співвідношення попиту до пропозиції	0,75	0,80	0,74	0,74	0,69	0,70	0,65

Джерело: результат авторських досліджень

собою пропозицію овочевої продукції, що безпосередньо спожито 1 особою). Різниця між загальним виробництвом овочів і баштанних культур формується за результатами врахування змін запасів на кінець року, імпорту, експорту, витратами на корм і на посадку та втратами при зберіганні.

Проте, таке просте на перший погляд співвідношення у (1) має істотні доповнення за рахунок імплементації до формули факторів, які мають функціональний – прямий та/і опосередкований, підсилюючий чи обмежуючий вплив на ринок овочевої продукції, що може бути виражений математично як коефіцієнт (від 0,0 до 1,0) стосовно результуючого показника (2).

$$R = \left(\frac{Pr}{Po}\right) \times D_R \times S_{KS} \times I_R \times G_R \quad (2)$$

де, D_R – державне регулювання, яке гіпотетично може сприяти чи обмежувати ступінь досконалості ринку (аналогічно до нижче наведених показників формули (2));

S_{bs} – стан конкурентного середовища;

I_R – інфраструктура ринку;

G_s – грошова система.

Оптимальний стан вказаних факторів ринку, що математично відображає ступінь сприяння досягненню співвідношення між попитом і пропозицією близьким до 1,0, що є умовою досягнення балансу ринку [2, с. 8].

Моделювання попиту і пропозиції є по суті єдиною задачею в силу взаємозалежності залучених величин. Натомість якісь обмеження можуть бути згрупованими стосовно попиту і пропозиції окремо.

Визначимо вплив зазначених доповнюючих факторів на співвідношення попиту і пропозиції на ринку овочевої продукції в Україні (табл. 2).

За даного співвідношення між попитом і пропозицією вплив доповнюючих факторів на ринок овочевої продукції є суттєвим. Так, у 90-х роках ХХ ст. при високому рівні державного регулювання командно-адміністративної економіки, що характеризувалася відносно стабільною грошовою системою і низьким рівнем конкуренції і фактично за не існуючої інфраструктури ринку вплив зазначених факторів був мінімальним.

Визначальний вплив із зазначених факторів належав саме державному регулюванню, як основи даної економічної системи. Починаючи з перших років незалежності України в умовах трансформаційних змін економічної системи вплив доповнюючих факторів став більш відчутнішим. Це як правило проявилось у становленні основних елементів ринкової економіки, а саме у зниженні державного регулювання економіки та зростанні рівня конкуренції на ринку

овочевої продукції та становленні і розвитку ринкової інфраструктури при відносно стабільній грошовій системі, що сформувала можливості отримання економічних прибутків суб'єктів ринку. Проте, економічна криза 2009 року зумовила значний вплив на функціонування усіх галузей вітчизняного сільськогосподарства, що вплинуло на результати діяльності суб'єктів господарської діяльності. Поряд з цим виробники овочевої продукції змогли пристосуватися до наслідків кризи і збільшили внутрішнє виробництво і експорт овочів і баштанних культур. Це дозволило експортерам, при девальвації національної валюти, за рахунок валютної виручки отримати значні економічні прибутки.

Починаючи з 2012 року в умовах економічної та політичної кризи в Україні, що вплинула негативно на грошову систему (продовжилася подальша девальвація національної валюти), ринок овочевої продукції характеризувався перенасиченістю і нестабільністю, що вплинуло на те, що у наступних роках призвело до зниження посівних площ і валового виробництва овочів. Нестабільна ринкова ціна з року в рік зруйнувала економічні відносини між виробниками і переробниками овочевої продукції, що негативно позначилося на конкурентному середовищі та інфраструктурі ринку. Державне регулювання в цей період характеризувалося як незбалансоване і неефективне, і як результат суттєвого впливу з боку держави на підтримку і розвиток ринку овочевої продукції не було.

Згідно найближчої перспективи (2020 р.) то ми вбачаємо, що додаткові фактори будуть суттєвіше впливати на вітчизняний ринок овочевої продукції, за рахунок подальшого розвитку інфраструктури ринку, конкуренції та стабілізації грошової системи. Проте прогнозувати вплив зазначених дуже складно за рахунок складної політичної і економічної ситуації в країні.

Далі зосередимо свою увагу на пропозиції так, як прогнозування попиту, як вважаємо, є менш складною задачею. Об'єктивний попит може бути представлений сукупністю необхідних благ в розумних межах; складність моделювання при цьому полягає у формуванні прийнятної платоспроможного попиту в цілому та стосовно кожного індивідууму, що в першу чергу залежить від досконалості фінансово-грошової системи. Технічно більш складною задачею представляється моделювання пропозиції. Для цього запропоновано наступну сукупність умов (3).

В даному разі (1-3) наведено загально відомі економічні показники. Звідси запропонована формула ринку передбачає наступне: система (бізнес) повинна тяжіти до найбільшій результативності, найменших

Таблиця 2

Динаміка показників розміру і вартості ринку овочевої продукції в Україні

Показники	Роки						
	1990	2000	2005	2010	2012	2015	2020 (перспектива)
Співвідношення попиту до пропозиції	0,75	0,80	0,74	0,74	0,69	0,70	0,65
Рівень державного регулювання	високий	низький	низький	низький	низький	низький	низький
Стан конкурентного середовища	низький	помірний	високий	високий	помірний	помірний	помірний
Інфраструктура ринку	нерозвинена	нерозвинена	помірно розвинена	помірно розвинена	помірно розвинена	помірно розвинена	розвинена
Грошова система	відносно стабільна	відносно стабільна	відносно стабільна	відносно стабільна	нестабільна	нестабільна	стабільна

Джерело: результат авторських досліджень

витрат, що в сукупності забезпечить належні мотивації до підприємництва, а також утримання соціально прийнятної рівня доходів найбільш чисельної частини суспільства у вигляді заробітної плати. Маніпуляції значень в рамках вказаних обмежень у кожному конкретному випадку буде мати індивідуальний сценарій. Проте логіка функціонування системи є достатньо типовою [2, с. 8].

$$P_r \text{ opt} \begin{cases} R_v \rightarrow \max \\ N_p \rightarrow \max \\ V_v \rightarrow \min \\ DV \rightarrow \max \\ Z_p \rightarrow \max \\ RE \rightarrow \max \\ MP \rightarrow \max \end{cases}$$

де, R_v – рентабельність бізнесу (виробництва);

N_p – норма прибутковості;

V_v – витрати виробництва (бізнесу);

DV – додана вартість;

Z_p – заробітна плата;

RE – ресурсна ефективність;

MP – мотивація до підприємництва

Критерій економічної ефективності ринку характеризується за допомогою ряду показників, що визначають рівень поточних витрат, рівень прибутковості, рівень рентабельності, номінальну величину доданої вартості та відповідність фінансово-грошової системи і інфраструктури ринку, що склалася в даний момент часу в межах окремої країни, що безпосередньо формує результати діяльності суб'єктів ринку.

Одним із основних показників ефективності ринку є показник доданої вартості суб'єктів ринку. Додана вартість в сучасних умовах ринку є одним із головних показників для оцінки діяльності як окремого підприємства чи галузі так і ступеня розвитку економіки в цілому. Показник доданої вартості вітчизняної галузі овочівництва покажемо як рахунок утворення доходу, що фіксує доходи від безпосередньої участі у виробничому процесі, що виплачуються виробниками-резидентами іншим учасникам процесу виробництва з валової доданої вартості.

Іншими показниками економічної ефективності ринку є норма прибутковості, рентабельність бізнесу, собівартість продукції, відповідність фінансово-грошової системи та інфраструктури ринку. Розглянемо ці показники в динаміці у діяльності сільськогосподарських підприємств за досліджуваній період. Згідно даних табл. 3 рахунок виробництва та рахунок утворення доходу в овочівництві за 2011-2015 рр. зріс на 14% за рахунок значно більшого зростання доходу від витрат на виробництво і реалізацію овочевої продукції. Показник норми прибутковості сільськогосподарських підприємств у звітному році в порівнянні з 1990 роком частково

збільшився, проте протягом досліджуваного періоду характеризувався то значним спадом то значним піднесенням. Значне зростання норми прибутку та рентабельності бізнесу є характерним саме для 2015 року на відміну від 2012 року, коли сільськогосподарські підприємства зазнали суттєвих збитків і зниження рентабельності виробництва (табл. 3).

Аналогічні тенденції характерні для зростання собівартості продукції за досліджуваній період. При цьому зауважимо, що найбільшу питому вагу у собівартості продукції сільськогосподарських підприємств складають матеріальні витрати – 77%. Тому одним із найближчих за часом актуальних завдань галузі є освоєння сучасних передових технологій генетики селекції насіння овочевих культур та вихід на показники вартості одиниці продукції на рівні провідних країн світу.

Середньо- та довгострокові коливання цін є визначальними при формуванні довгострокових очікувань виробників як основи їх стратегічних рішень щодо зростання чи розширення виробництва. Їх значна з року в рік амплітуда та тенденція незначного довгострокового зростання деформує переваги овочівництва як привабливого для господарювання сегменту сільськогосподарського виробництва [8, с. 61].

Тенденції постійного росту собівартості виробництва овочів, з однієї сторони, і циклічного та значно більшого росту цін реалізації, з іншої, в сукупності з означеними тенденціями змін у формуванні виробничого потенціалу становлять одну з головних передумов підвищення господарського ефекту. У свою чергу девальвація гривні в останні роки створила нестабільні умови функціонування фінансово-грошової системи, що безпосередньо позначилося на показниках господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. У свою чергу нестабільні ціни реалізації овочевої продукції з року в рік призвели до руйнування зв'язків між виробниками і переробниками. Ці негативні наслідки не сприяли, а навпаки зруйнували структуру інфраструктури ринку в умовах трансформаційних змін. Для зростання рівня ефективності виробництва у сільськогосподарських підприємствах необхідно більш ширше застосування інструментів маркетингу, а саме те, що виробникам необхідно проводити маркетингові дослідження попиту, цін, кон'юнктури ринку, розробляти прогнози виробництва та маркетингові плани на майбутні періоди.

Висновки з проведеного дослідження. Сучасний ринок оперує достатньо визначеним переліком факторів їх функціонального впливу. Оцінювання ефективності моделі ринку потребує комплексного, інтегративного оцінювання за множиною факторів та елементів, що складають сучасну модель. Постіндустріальне визначення ефективності ринку овоче-

Таблиця 3

Показники економічної ефективності ринку овочевої продукції в Україні

Показники	Роки						
	1990	2000	2005	2010	2012	2015	2020 (перспектива)
Рахунок виробництва та рахунок утворення доходу в овочівництві	28579	13543	15956	17673	19946	22673	25670
Норма прибутковості (с./г. підпр.), %	16,3	-1,2	12,3	3,2	6,3	19,4	35
Рентабельність бізнесу (виробництва) овочів, %	28,0	-1,7	16,1	8,1	-2,4	30,4	65
Витрати виробництва овочів (собівартість), млн. грн.	4534,5	7654,4	9342,1	1375,9	1759,5	2348,8	2550,5
Відповідність фінансово-грошової системи та інфраструктури ринку	сприятлива	несприятлива	несприятлива	несприятлива	несприятлива	несприятлива	прийнятна

Джерело: розроблено за даними державної служби статистики України [7]

вої продукції передбачає максимізацію вигоди для всіх учасників ринку, низки соціально-економічних показників прибутковості, максимального задоволення потреб.

Функціонування постіндустріального типу ринку овочевої продукції слід розглядати як процес маніпулювання кількісними співвідношеннями за сукупністю елементів ринку і обмежень, що у сукупності дозволить звести управління цим ринком до логічної технічної операції, доцільність якої очікується у вигляді загального суспільного приросту ефекту від ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мороз О.В. Проблемний дуалізм загальної теорії ринку та його значення для цивілізаційного розвитку / О.В. Мороз, Р.В. Логоша // Науково-виробничий журнал Інноваційна економіка. Вип. 5-6 (63). Тернопіль 2016р. –С.11-16.
2. Мороз О.В. До питання побудови універсальної моделі ринку / О.В. Мороз, Р.В. Логоша // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. Випуск 21. Одеса 2016 р. С. 5-10
3. Вальрас Л. Элементы чистой политической экономии /Л. Вальрас. – М.: Изограф, 2000. – 448 с.
4. Маркс К. Ниццета философии / Карл Маркс. М.: Госполитиздат, 1980. – 89с.
5. Сисмонди Ж.С. Новые начала политической экономии в его отношении к народонаселению / Жан Сисмонд де Сисмонди. В 2-х т. М.: М.: Соцэкгиз, 1967. 937 с.
6. Прудон Ж. Что такое собственность. Исследование о принципе права и власти. / Ж. Прудон. – М.: Соцэкгиз, 1964. – 194 с.
7. Державна служба статистики України. – К.: 2016. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> <http://agrokraina.com.ua>
8. Логоша Р.В. Трансформації ринку овочів в Україні / Р.В. Логоша // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики». Випуск 3'2016 (8). ВНАУ, 2016. – С. 55-67

УДК 334:338.242.4

Потапенко Д.О.

*аспірант кафедри політичної економії
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

КОРУПЦІЯ ТА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО

Державно-приватне партнерство (ДПП) просувається в різних країнах в якості рішення для фінансування інфраструктурних проектів з обмеженими державними бюджетами. Незважаючи на безліч проблем, пов'язаних з ДПП в різні країнах світу, включаючи розвинуті, багато політиків, підприємців та вчених розглядають ДПП як інструмент для подолання корупції. Ми звертаємо увагу на те, що явище корупції руйнує нормальні стосунки в системі ДПП та нівелює очікуваний ефект для суспільства. Корупція призводить до зростання вартості державних послуг і разом з тим зниження їх якості. В якості засобів подолання корупції у ДПП ми розглядаємо комплексну програм заходів: адміністративних, правових, моральних та економічних.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, корупція, держава, державний бюджет, бізнес, конкуренція.

Потапенко Д.А. КОРРУПЦИЯ И ГОСУДАРСТВЕННО ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО

Государственно-частное партнерство (ГЧП) активно продвигается в различных странах в качестве решения для финансирования инфраструктурных проектов с ограниченными государственными бюджетами. Несмотря на множество проблем, связанных с ГЧП в разных странах мира, включая развитие, много политиков, предпринимателей и ученых рассматривают ГЧП как инструмент для преодоления коррупции. Мы обращаем внимание на то, что явление коррупции разрушает нормальные отношения в системе ГЧП и нивелирует ожидаемый эффект для общества. Коррупция приводит к росту стоимости государственных услуг и вместе с тем снижение их качества. В качестве средств преодоления коррупции в ГЧП мы рассматриваем комплексную программ мероприятий: административных, правовых, моральных и экономических.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, коррупция, государство, государственный бюджет, бизнес, конкуренция.

Potapenko D.F. CORRUPTION AND PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP

Public-private partnership (PPP) is promoted in different countries as a solution for financing infrastructure projects with limitation in public budget funding. Despite many problems associated with PPPs in various countries, including developed ones, many politicians, businessmen and scientists consider PPPs as a tool to combat corruption. We draw attention to the fact that phenomenon of corruption destroys normal relations system and eliminates the PPP and expected effect on society. Corruption increases the cost of public services and at the same time reduces their quality. As a means of overcoming corruption in PPP programs we consider comprehensive approach, including administrative, legal, moral and economic actions.

Keywords: public-private partnerships, corruption, the state, the state budget, business, competition.

Постановка проблеми. Боротьба з корупцією в сфері державних закупівель має важливе значення для забезпечення нормального функціонування виробничої та невиробничої інфраструктури. Сфера ДПП представляє значний потенціал для фінансування модернізації цієї інфраструктури, але корупція підвищує вартість державних послуг і перешкоджає ефективності їх надання. Все це підриває довіру громадян до державних інститутів, наносить шкоду моральним цінностям, руйнує уявлення про

порядність та відповідальність громадян, підвищує соціальну нестабільність. Низький рейтинг України в плані боротьби з корупцією комбінується з малооптимістичним прогресом в розвитку форм партнерства держави і бізнесу. Все це виводить дану тематику в ряд найбільш актуальних дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Два феномени – корупція та ДПП – представляють предмет наукового інтересу фахівців різних галузей знань. Серед вітчизняних економістів, які вивчають явище